

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

92

Szerző: *Eber Antal*

Hely

Horváth Mihály

Cím:

Idő

"1948"

HORVÁTH MIHÁLY-TÉR?

Személy

Magyar Nemzet 1948. X. 5.

Helyszám

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Közp. nyc

As 1848-as Batthyány-kormány pénzügyminisztere. Kossuth Lajos, szakértő munkatársul államtitkárként a bécsi udvari kamarai alelnököt, *Duschek* Ferencet vette maga mellé. A választás oly kitűnően vált be, hogy a detronizáció után Kossuth *Duschek*et nevezte ki pénzügyminiszterre. Ugyanakkor nevezte ki vallás-és közoktatásiügyi miniszterre *Horváth Mihály* csanádi püspököt, a történelmírót. Világos után *Horváth* kiszökött az országból és külföldön tartózkodott addig, míg a kiegyezés során amnesztiaiban részesült. Hogy mi történt *Duschek*ekkel, azt szemléltetően írta le egy aulikus, de magyar érzésű főúr, báró *Vay Miklós* emlékirataiban.

Vay már a pesti „Üjépület” foglya volt, amikor — 1852 augusztus 11-én — *Duschek*et is mint rabot odahozták. Ekkor Vay ezt írja naplójába: „Szegény, mint a leptomlany egere. Családjá sorsa felett aggódik. Ez a jutalom azért, hogy a kormánynak megmentett egy pármilliót a forradalomból.” Leírja, hogy a börtönben felkereste *Duschek*et Gyertyánfi, erőltette, hogy ő majd gondoskodik róla fogságában kérte, fogadjon el tőle nagyobb pénzdíszeket. *Duschek* mindent elutasított.

1852 december 11-én már a Theresienstadi várfogságban voltak együtt Vay és *Duschek*. Ekkor ezt írja Vay naplójában: „Ő az egyetlen, aki az osztrákoknak adta meg magát. Aranyban ezüstben többet adott át nekik félmilliónál... És végre 65 millió magyar bankjegyről a kormánynak oly pontosan be-

számolt, mintha csak ugyanannyi krajcárról lett volna szó. És Ferenc József kormányának látható feje (t. i. Bach), az a nyomorult eb, halálra ítélteti ezt az embert megkegyelmezteti, de úgy, hogy 17 forint 20 krajcár vizik a fogságba, családjának inséggel küzdve kell nyomorognia s ma sincs annyja hogy magának egy meleg reggelit rendelhetne... egy koldus, aki itt 10 krajcárból él napoként s a jövő évben, ha időzete lekopik róla a császár komiszfégyencruháját fogja viselni.”

Duschek hat évig ült börtönben. Végre mint megfört ember elvonult egy horvátország kis faluba és ott nyomorgott — mindenkitől elhagyva — 1872-ben bekövetkezett haláláig.

Ellenben *Horváth Mihály*, visszatérve Magyarországra, sietve igyekezett magának az az új rezsimben pozíciót teremteni. Rövid megfontolás után rájött arra, hogy ehhez leggyorsabban az vezet, ha minél teljesebben elkülöníti magát Kossuth Lajostól, egykori kormányzójától. 1868-ban megjelentet egy 132 oldalas könyvet magyar és német nyelven, „Kossuth Lajos újabb leveleire” cím alatt, amelyben Kossuthot, annak politikáját, a Habsburg-házzal szemben elfoglalt intranszigiens álláspontját támadja. De nemcsak ezt tette, hanem megszerezvén Kossuthnak magánleveleit, ezekkel igyekezett ellene hangulatot kelteni. Erre megszólalt Kossuth: „Kifejezést adok álmétkodásomnak, sőt megbotránkozásomnak azon tény felett — írja —, hogy *Horváth Mihály* volt csanádi püspök és volt miniszter úr, magánleve-

leimnek s ami több, nem is hozzá intézett magánleveleimnek nyilvánosságra hozatalára magának szabadságot vett.

Ez olyan cselekedet, melynek az illetők engedelme nélkül elkövetése a gentleman szóhoz kötött fogalommal összeférhetetlennek van az egész művelt világ által elismerve. Mi lenne abból ha megengednők, hogy a politikai transzfigurációk szépitgetésének s az úrszine változások mentiségének ösztöne a parvélemény tusát ily kényszerűség mezejére erőszakolja?”

Horváth Mihály elérte célját. Udvari történész lett. A király javadalmaz apátságát és címzetes püspökséget adományozott neki, Rudolf trónörökös magyar történelem tanárává nevezte ki. Szóval részese lett mindannak, amit a Kossuth ellen való állásfoglalás juttathatott. Ebben a kipárnázott pozícióban írta meg 1871-ben „Magyarország függetlenségi harcának történetét”. Ebben a művében megtámadta Vay miniszterétársát, *Duschek* Ferencet hangot adva annak a gyanúsításnak, mintha ez a szerencsétlen ember valami jutalom ellenében adta volna át az osztrák főparancsnoknak a kincstári pénzkészleteket. Erre

után *Kossuth Lajos* 1872 november 26-án, *Duschek* halála hírére, Smonyi Ernőhöz intézett levelében így válaszolt:

„Beváltott minden bankót, fizetett minden árjegyzéket, amíg csak jelentkező akadt. Midőn többé nem akadt senki, hát mit kellett volna a maradvékkal csinálnia? Mit lehetett csinálnia, ha lopni nem akart? Elásni? Akkor is azt mondták

volna, hogy elloptál S ez a gondolat az, aminek híréből becsü-

letes lelke irtózott. Ezért nem kerestem ő menedéket a számkivetésben. Ő érezte, hogy neki, mint pénzkezelő tisztviselőnek nem szabad számadás nélkül menekülni. Ő érezte a megmondta nekem utolsó találkozásunkkor, hogy érezte, miként, ha minden elveszett is, egynek nem szabad elvesznie; a 49-es kormány becsületének. ...Es beszámolt. Faggatták 2 éven át, mindhába. Elítélték 6 évre — mindhába... És maga szegénységben halt meg... ...Es a nemzet fizet neki gyanúsítással úrjándi, mert a „catói jellem” püspök vagy apát vagy mi a

történéznek tetezett arcu vágná a történelmi nyilvános tényeket... kétségbe hozni egy ily férfiú önzetlen hazafiságát... És e nagy horderejű ténnyel szemben előll egy *Horváth Mihály* (kérem, egy *Horváth Mihály*!) egy megtestesült elvűség „si diis placet” és... kétségbe vonja egy ily férfiú becsületességét!”

Es ezek után, a szabadságharc centenár umának, *Kossuth Lajos*nak az évében, a főváros illetékes bizottsága *Horváth Mihály*ról nevezett el egy nagy teret. *Duschek* Ferencről még csak egy kis utcát sem.

Eber Antal